

ÅRSTIDS BREVET

STEINER
BARNE
HAGENE
I NORGE
JUL 2012

pedagogikk i de første 7 år

bilde: Bjørg Lobben Røed

Neste deadline: 1. februar 2013.

Årstidsbrevet

Utkommer med fire nummer hvert år og utgis av Steinerbarnehageforbundet i Norge,
e-mail: forbundet@steinerbarnehagene.no
Sekretær: Grete Gulbrandsen, telefon: 957 23 918 (mandag).

Steinerbarnehageforbundet er medlem av det internasjonale steinerbarnehageforbundet, IASWECE, www.iaswece.org

Redaktør:

Mette Johannessen, tel.: 612 78 246 / 988 36 108
Redaksjonsråd:
Styret i Steinerbarnehageforbundet i Norge.

Årstidsbrevet henvender seg fortrinnsvis til forbundets medlemmer og er en felles arena for å drøfte faglige spørsmål. Tidsskriftet er også tenkt for alle med interesse for Steinerpedagogikk og barns oppvekstvilkår generelt.

Årstidsbrevet baserer seg på bidrag som inneholder:

- * egne erfaringer, observasjoner og undersøkelser, samt forskning;
- * praktiske gjøremål og pedagogiske innspill;
- * innlegg angående litteratur og kildematerialer;
- * tilbakemeldinger og spørsmål.

Innhold

4	Dikt	21	Ber foreldre stille krav
<i>Trine Jonassen</i>
5	Fra redaksjonen	22	Om St. Martin
<i>fra "Die kleine Reihe"</i>
6	Nytt fra styret	24	Planten og steinen
<i>Legende</i>
8	Magiske menneskemøter
<i>Om barnehagestevnet 2013</i>	26	Eplehøst i Stjerneøye
<i>Steinerbarnehage i Ålesund</i>
10	IASWECE-nytt
med glimt fra det internasjonale arbeidet
<i>Mette Johannessen</i>	25	Fra barnemunn i Stjerneglimt
<i>Steinerbarnehage i Arendal</i>
13	Utenfor barnehageporten
<i>Margrete Wiig</i>	28	Annonser
14	Barn som mestrer - ikke mestrer
<i>Mari Pettersvold og Solveig Østrem</i>	30	Kalender
16	Årstidsbordet
<i>Isolde Hofstad</i>		

Bidrag til neste nummer
sendes til redaksjonen senest:
1. februar, 1. mai,
1. september, 1 november.

Adresse:
Mette Johannessen,
Thorstadvegen 6,
2609 Lillehammer.

aarstidsbrevet@hotmail.com

Telefon: 61278246/98836108

Abonnement:
Årsabonnement koster kr. 200.-.
Abonnementet løper til
oppsigelse foreligger.

Medlemskap i Steinerbarne-
hageforbundet inkluderer et
abonnement.

Stillingsannonser
for medlemsbarnehagene er
gratis.
For andre annonser: kontakt
redaksjonen.

www.iaswece.org

Vinter

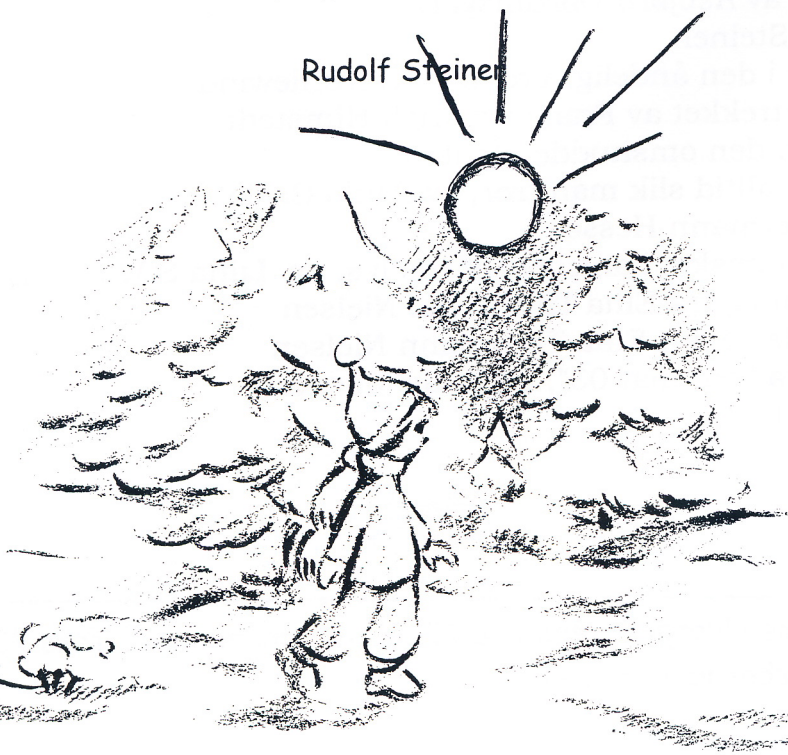
Å bære åndsllys inn i verdens vinternatt,
det søker frydefullt mitt hjertes trang,
så sjelespirer, lysende,
kan feste rot i verdensdybder,
og guddomsord i sansemørket
kan lyse opp og gjennomtone altet.

Zu tragen Geisteslicht in Weltenwinternacht
Erstebet selig meines Herzens Trieb,
Dass leuchtend Seelenkeime
In Weltengründen wurzeln,
Und Gotteswort im Sinnesdunkel
Verklärend alles Sein durchtönt.

Fra "Bønner for barn":

Solen
gir plantene lys,
for solen elsker plantene.
Slik gir et menneske
sjelens lys til alle
som det elsker.

Rudolf Steiner

Steinerbarnehagene i Norge

Kjære lesere,

Våre barnehager tuftes på et menneskesyn som vanskelig lar seg forenes med den testkulturen som brer om seg i dag. Steinerpedagogikken utgjør en sterk motvekt til en slik ensidig forståelse av barns vekst. For å forsterke denne motvekten bør vi komme i dialog med de som bærer dette barnesynet, men samtidig også være lyhørde til de stemmene som er kritiske til dette. Slike kritiske stemmer utgjør Mari Pettersvolds og Solveig Østrems innspill (s. 14) om en ekstrem kartleggingspraksis som er på vei inn i barnehagene. Deres bidrag er også en kritikk av det menneskesynet som ligger til grunn for en slik praksis. På samme måte løfter Margrete Wiig (s. 13) fram Per Are Løkkes (spesialist i klinisk barne- og ungdomspsykologi) barneforståelse. Han sier: ***"Det handler om kontinuerlig å se, høre og gi rom til barnet utover den aktive omsorgsdelen. Omsorg er noe annet enn den behovstilfredstillelsen barn i dag fores med."***

Vi ser i mange miljøer at det pågår en samtale om betydningen av et gitt menneske-bilde i sammenheng med pedagogikk, og denne samtalen må vi forsøke å ta del i.

Om våre steinerpedagogiske virksomheter ikke skal bli ensomme oaser i samfunnet ellers, bør vi bli bedre på å formidle vårt syn og forståelse av barnets utvikling. Det er nødvendigheten av en slik dialog med omverden som samtalen under siste IASWECE-møte dreide seg om (s.10).

Arbeidet med årstidsbordets betydning, som Isolde Hofstad har skrevet om (s.16), viser til sammenhenger som motsetter seg et fragmentert menneske-bilde. Gjennom hennes bidrag kan vi dykke ned i et eget arbeid som kan gi årstidsbordet i barnehagen en ny betydning.

Det er det fragmenterte utviklingssynet som steinerpedagoger verden over utfordrer og går i dialog med. En slik dialog kan til syvende og sist skape en bærekraftig motkultur.

Takk for gode innspill til en slik kultur.

Gode førjulshilsninger fra redaksjonen,
ved Mette Johannessen.

Nytt fra styret

Kjære medlemmer!

Novembermørket senker seg over oss, men i de mange steinerbarnehager og skoler landet over går våre lanternetog og lyser opp. Det er vakkert og godt.

Siden sist har styret fått vikar for Sigbjørn Hegland for å betjene hjemmesiden vår fordi han for tiden har stor arbeidsbelastning. Vikar for ham som styremedlem er Astrid Helga Sundt frem til årsmøtet. Andreas Nicolai Røed har tatt over arbeidet med hjemmesiden. Han studerer informatikk og design ved universitetet i Oslo og er godt skolert i slik type arbeid og er snart ferdig med sitt studie. Andreas kjenner godt til steinerpedagogikken gjennom å være tidligere elev ved steinerskolen og som sønn av undertegnede. Han vil hjelpe oss med hjemmesiden og bl. a. få diskusjonsforumet opp å stå sammen med Margrete Wiig. Andreas er vikar frem til årsmøtet.

Når det gjelder medlemsbarnehagenes mail-adresser har vi en litt fortvilet situasjon for å få ut informasjon til alle, siden det ser ut som en hel del ikke bruker steinerbarnehage.no-adressen sin. **Jeg ber alle som fortsatt ikke bruker steinerbarnehage.no-adressen sin om å sende beskjed til bjorg.lobben.roed@steinerbarnehage.no.** Vi må kunne nå fram til våre medlemmer.

Margrete Wiig og gruppen som arbeider sammen med henne om medarbeiderpolicy er godt i gang. Denne gruppen vil lage et felles diskusjonsnotat og det vil bli en gruppediskusjon på Årsmøtet.

Fire fra styret, Mette Johannessen, Gro Løkken, Grete Gulbrandsen og Bjørg Lobben Røed, har vært i Stockholm på Waldorfhøgskolan den 11. november der vi hadde et forberedende møte for et kommende Nordisk stevne. Steinerbarnehageforbundene i Norge, Sverige, Danmark, Finland og eventuelt også Island planlegger et felles barnehagestevne i Järna våren 2014. Dette stevnet vil bli i stedet for vårt eget årlige stevne. Dato og sted er 11, 12 og 13. april 2014, Järna, Sverige.

19. november starter vårt to dagers kurs om tilknytning og omsorg, på Steinerhøyskolen i Oslo. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Steinerbarnehageforbundet og RSH.

Forbundets styre:

Grete Gulbrandsen (forbundet@steinerbarnehage.no) er sekretær i 30 % stilling. Hennes engasjement varer til 2014. Grete arbeidet som førskolelærer fra 1973 i privat og offentlige virksomheter. Har vært 10 år i Steinerskolen som klasselærer, men ville tilbake til Steinerbarnehage. Hun er styrer på Linden Steinerbarnehage.

Bjørg Lobben Røed (aurora@steinerbarnehage.no) er styreleder og arbeider opp mot steinerskoleforbundet, PBL og har 30 % stilling. Hun er innvalgt til 2015.

Bjørg har arbeidet med steinerpedagogikk i over 25 år, både i barnehage og skole. Hun er styrer i Aurora Steinerbarnehage på Nesodden som hun startet 1990.

Mette Johannessen (mette.johannessen@steinerskolen.no) har 10 % stilling som IASWECE-representant og 20 % for å redigere og distribuere Årstidsbrevet. Hun er innvalgt i styret til 2017.

Hun har arbeidet med steinerbarnehagepedagogikk i mer enn 20 år, både i Sverige og Norge. Siden 1997 har hun vært 1.klassepedagog ved Lillehammer Steinerskolen.

Gro Løkken (solstreif@steinerbarnehage.no) fra Drammen er innvalgt til 2016.

Hun har i en årrekke arbeidet med helsepedagogikk i Sverige. Hun er nå styrer ved Solstreif Steinerbarnehage i Drammen.

Ellers vil jeg igjen minne om:

Årsmøte 14. og 15. mars 2013. Det vil avholdes på Rudolf Steinerhøyskolen i Oslo.

All info sendes på mail, derfor er det viktig at alle lukker opp mailadressen dere har fått tildelt av Gottfried Straube: steinerbarnehage.no-adressen.

PBL og KS har laget en veileder til kommunene med forslag om hvordan barnehagefinansieringen skal se ut i den enkelte kommune. Det ser ut som om mange kommuner vil følge denne. Se PBLs nettsider. All informasjon fra Steinerbarnehageforbundet om dette går gjennom steinerbarnehage.no.

Med beste hilsen og ønske om en god advent.

Björg Lobben Røed, styreleder.

Aurelia Udo de Haes (sommerfuglen@steinerbarnehage.no) er innvalgt til 2017.

Aurelia er utdannet steinerpedagog fra Steinerhøyskolen i Oslo.

Hun har drevet familiebarnehage i 10 år. I 2006 var hun med å starte Sommerfuglen Steinerbarnehage. Hun er i ledergruppen og er pedagogisk leder for småbarnsgruppene.

Sigbjørn Hegland (sigbjorn.hegland@steinerskolen.no) fra Stavanger er innvalgt til 2013.

Er utdannet på deltidsutdanningen på RSH. Han er pedagogisk leder for 1. klasse på Steinerskolen i Stavanger.

Astrid Helga Sundt (eplekarten@steinerbarnehage.no) fra Bergen er innvalgt som vara til 2013.

Hun tok master på RSH 2007. Har arbeidet mange år i Tryllefløyten og er nå styrer ved Eplekarten Steinerbarnehage, Bergen.

Margrete Wiig (haugtussa@steinerbarnehage.no) fra Ski er innvalgt som vara til 2015.

Hun er utdannet sosiolog og steinerpedagog ved Emerson i England. Har yrkeserfaring fra offentlig administrasjon, presse og informasjonsarbeid. Har arbeidet i Eventyrbrua siden 2002 og som styrer i Haugtussa i Ås siden 2009.

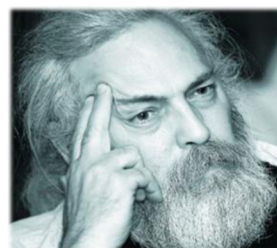
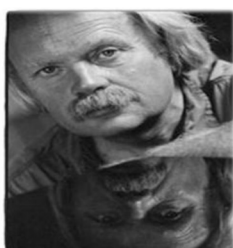
Steinerbarnehagene i Trondheim inviterer til barnehagestevne 19.-21 april 2013:

MAGISKE MENNESKEMØTER

INTUISJON – KOMMUNIKASJON - LIVSGLEDE

Vi har invitert 3 engasjerte hovedbidragsyttere fra 3 forskjellige land og mange praktiske arbeidsgrupper underveis så man kan få hvilt hode sitt.

Jon Roar Bjørkvold, professor i musikkvitenskap og internasjonalt etterspurt foreleser. For mange kjent som forfatter av boken "Det musiske mennesket", hvor han slår et slag for helhetspedagogikken, den muntlige overlevering og mer skapende, levende læring i stedet for teori. Bjørkvolds kunnskap om barn, kommunikasjon, læring og kreativitet forteller noe om menneskets basiskompetanser, det vil alle fra starten av livet bærer med oss og som må forvaltes, ikke forringes. Mange kaller Bjørkvolds forelesninger for forestillinger, en svensk kollega kalte det Jon-Roar gjorde for den beste stand up han noensinne hadde opplevd.

Pär Ahlbom, opprinnelig musiker og komponist, er grunnlegger av Solvikskolan i Järna .

<http://www.solvikskolan.se>

Han har gitt ut flere sanghefter med pentatonmusikk, blant annet "Soltromman" som brukes i mange Steinerbarnehager. Ahlbom har senere utviklet et konsept han kaller "intuitiv pedagogikk", der kommunikasjon spiller en sentral rolle. Intuitivitet defineres her litt annerledes enn i dagligdags forstand. Han gir fortløpende kurs i intuitiv pedagogikk i innland og utland og kursene innebærer mange praktiske øvelser.

Henning Köhler

Jobber som helsepedagog, lærer og terapeut, skribent og foredragsholder.

Han har grunnlagt Janusz Korczak Institutt i Köln www.janusz-korczak-institut.de, der han tar i mot foreldre og barn som trenger råd i et terapeutisk opplegg. Instituttet har helsepedagoger, psykologer og kunstnere knyttet til seg. Köhler i mange år prøvd å få en annen vinkling på forståelsen av barn som faller utenfor rammen og som oppfattes som urolige eller "dysfunksjonelle".

Vi håper at disse tre kan gi noen innspill og inspirasjon til å finstemme oss i pedagogrollen som "intuitive instrumenter".

VIKTIG INFO vedrørende overnatting og program .

Nytt av året er at vi tilbyr overnatting og stevneavgift i en pakke.

Hele stevnet utenom arbeidsgruppene skal finne sted på RICA NIDELVEN HOTELL hvor alle stevnedeltakere også blir innkvartert og får servert alle måltider. Dere slipper altså å lete etter overnattingsmuligheter. Dette hotellet har vunnet prisen for Norges beste frokost seks ganger på rad, så det er noe å glede seg til!

Husk å bestille tidlig fly/ tog da stevnet starter med åpning og foredrag **kl 17.00 fredag.**

Nytt av året er **Åpen dag** i våre barnehager fredag formiddag. Mange ønsker å få tid til å se seg rundt i barnehagene. Det settes det opp busser for omvisning fra **kl 12.00**. Et lite måltid er inkludert også under omvisningen.

PÅMELDINGSSIDE OG MER INFO PÅ:

WWW.BARNEHAGESTEVNET2013.COM

SOMMERFUGLEN STEINERBARNEHAGE

STEINERBARNEHAGEN ROTNISSEN

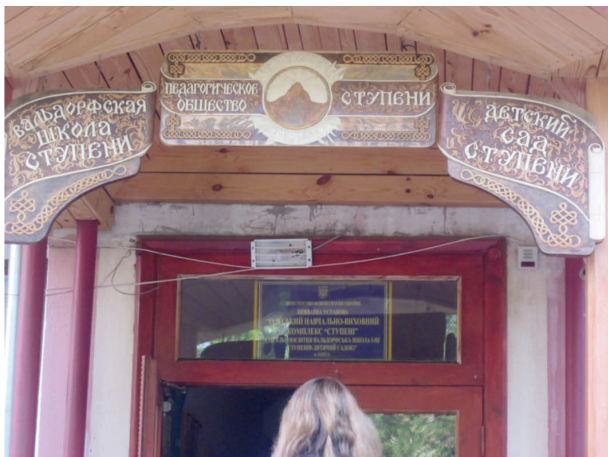
STEINERBARNEHAGEN I ILA

VELKOMMEN TIL TRONDHEIM 19-21 APRIL
WWW.BARNEHAGESTEVNET2013.COM

IASWECE-NYTT med glimt fra det internasjonale arbeidet

Mette Johannessen

Det var i Odessa denne gangen at IASWECE - det internasjonale steinerbarnehageforbundet - hadde sitt oktobermøte. Vi sprang ned til Svartehavet tidlig på morgenen før møtedagen begynte. Solen sto opp, gamle godt kledde koner og menn sto med fiskesakene sine på piren. Vi plukket skjell til barna der hjemme og det kontrastfylte landskapet av utslitte, uferdige bygninger og bekostede luksusvillaer sa sitt om livet for folk flest i Ukraina.

Svetlana Eks, som var vår vertinne, var for 21 år siden med på å starte Stupeniskolen i Odessa, som er den første og eneste private steinerbarnehagen / skolen i Ukraina - de andre steinerpedagogiske initiativ mottar statlig støtte (fire skoler og seks barnehager). I følge Svetlana handler den politiske makt-kampen i dette fruktbare landet om å trygge økonomien til de som allerede har nok. På tross av den svarte rike matjorden i Ukraina importeres 70% av hva landet behøver. Hver fjerde innbygger med utdanning har ikke arbeid, rike folks penger er i offshore og det er de fattige som betaler for at systemet fungerer. Vi befant oss i et land som var i en økonomisk og politisk krisesituasjon.

De siste 12 årene har staten, som fra starten av var positive til alternative pedagogiske

tilnærminger, betraktet steinerpedagogikken som et prøveprosjekt. Utfordringen for våre kollegaer i Ukraina er nå å utforme en pedagogisk rammeplan for steinerbarnehagene, som kan godkjennes av myndighetene. Det finns velvillige krefter i utdannelses-departementet som har påtatt seg å hjelpe til med dette arbeidet og under møtet i Odessa bevilget IASWECE økonomisk støtte til å få rammeplansarbeidet i havn. Slik støtter medlemsbarnehagene i Norge, gjennom medlemskap i IASWECE, et utviklingsarbeid i steinerbarnehagebevegelsen ved Svartehavet.

Møtet som startet på onsdag gikk over fem dager og vi skulle behandle og belyse arbeid som IASWECE er med å drive i Syd-Amerika, Øst-Afrika, Sør-Afrika og Kina, blant andre. Vi skulle også se på IASWECEs konferanseplaner og innsettes i mandatgruppens arbeid, i tillegg til å gå gjennom IASWECEs økonomi. Hver møtedag begynner med en times studiarbeid og følges opp av en samtale om de mest aktuelle problemstillingene i medlemslandene. Lørdag kveld møtte vi ukrainske studenter og pedagoger i forkant av deres barnehagestevne. I flotte folkedrakter ble det sunget og danset og studentene formidlet stor stolthet og glede over sin egenart.

STUDIET OG AKTUELLE SPØRSMÅL

For å belyse et viktig aspekt av det internasjonale arbeidet viste Philipp Reubke fra Frankrike, til Rudolf Steiners uttalelse om at det må finnes steinerpedagogiske initiativ i alle verdens hjørner for at vår kultur skal ta opp i seg det menneskebildet som steinerpedagogikken er tuftet på. Det ville derfor vært meningsløst om utviklingen hadde stoppet opp ved de ti første steinerskolene, siden steinerpedagogikkens misjon står og faller på at det finnes mange initiativ, i følge Philipp. Slike initiativ må ikke fungere som oaser på siden

av den øvrige kulturen og må stå for et fritt åndsliv.

Hva betyr det?

Mange statsstøttede steinerbarnehager og skoler er underlagt offentlige pedagogiske rammeverk i egne land, slik tilfellet er i Norge, der f.eks. vår pedagogiske plan er underlagt både barnehagelov og offentlig rammeplan. I vår pedagogiske plan har vi tolket rammeplanen slik at et fritt åndsliv likevel skal få spillerom. I mange land fører akkurat dette fortolkningsarbeidet likevel til pedagogiske kompromisser som kan true ideen bak steinerpedagogikken.

På samme måte merker også kollegaer fra land som ikke mottar statsstøtte, et stadig større press fra foreldrene og organisasjonene som bærer barnehagene og skolene økonomisk. Dette presset handler ofte om et læringsfokus der kunnskap skal måles og testes i forhold til normene i samfunnet ellers. Dette er en utfordring for steinerpedagogikken og er i følge Rudolf Steiner en viktig oppgave å arbeide med for et internasjonalt forbund.

ET GLIMT FRA ET AV IASWECEs PROSJEKT

Mary G. Hauptle som representerer Sør-Afrika i IASWECE informerte fra arbeidet med

0 til 3 års-prosjektet i Cape Town. Eldbjørg Gjessing Paulsen i Arendal som har vært Norges representant i det internasjonale arbeidet i mange år, har som vi vet initiert dette arbeidet som har pågått i flere år.

De minste barna under tre år er en nedprioritert aldersgruppe i det sørafrikanske samfunnet, spesielt i barnehagene i slumområdet. De ansatte som arbeider med de aller minste får lite støtte, både når det gjelder å få seg utdanning/kursing, eller økonomisk støtte. I tillegg er de lavtlønnede.

Det er utdannelsen og kursing av disse omsorgsgivere som Eldbjørg startet (for bilder og referat fra prosjektet se www.stjerneglimt.no) og som nå også holdes i gang når hun ikke er i Sør Afrika.. Da er det i hovedsak Nomathemba som har en 20 % stilling (lønnet i 2012 av midler som blir samlet inn gjennom Stjerneglimt). Fra neste år og to år fremover skal vi dele utgiftene med IASWECE, forhåpentlig vil de kunne bære det selv etter noen år. Dette er et stort framskritt.

Mary-G og Nomathemba arrangerer «workshopS» gjennom året og Eldbjørg har undervisning og kurser når hun er der.

Nomathemba besøker de ulike barnehagene og ser etter om barna beveger seg nok og får nok oppmerksomhet på tross av få voksne og

store grupper. Dette arbeidet, hvor det ofte bare er en voksen på 35 barn er helt avhengig av frivillig innsats.

Gjennom utdanning/kurser øker forståelsen av rytme og bevegelse og betydelsen av øyekontakt, kroppskontakt, vennlighet og nærhet blir mer og mer forankret. Når studentene fikk spørsmål om hva de mente hadde betydd mest for dem, så var det at de hadde fått en dypere forståelse av (å «bunde») tilknytning og relasjoner med barna.

KOMMENDE INTERNASJONALT STEVNE I 2014

Neste internasjonale stevne er et samarbeid mellom IASWECE, Pedagogisk og Medisinsk Seksjon i Dornach. Dette stevnet skal ha fokus på barndommen som helhet, helt fra 0 til 9 år. På denne måten ønsker vi å styrke samarbeidet mellom skole og barnehage. For å få en større forståelse for de helsemessige sidene av barnets utvikling, er hensikten med stevnet å belyse utviklingsovergangene i treårsalderen, seksårsalder og niårsalder. Det er blant annet et mange års arbeid i mandatgruppen «Older Child Group» som har ført til tema for dette stevnet og det er blitt satt ned

en gruppe som skal forberede konferansen i tiden som kommer.

ET SISTE BILDE FRA ODESSA

Da vår ukrainske vertinne Svetlana Eks var helt ung og likeså steinerpedagogikken i landet, fikk hun besøk av Freja Jaffke. Hun viste henne rundt i landet og lot ingen mulighet gå fra seg for å gi Freja Jaffke et innblikk i landets, og spesielt Odessas, kulturelle storhet. En dag satt de ved Svartehavets kyst og Freja Jaffke spurte etterhvert Svetlana om å fortelle noe fra sin egen barndom. Svetlana som var storbyjente og kom fra et miljø i Odessa som var rikt på muligheter, fant seg selv sitte å fortelle om sin bestemor ute på landet, hennes kjøkkenhage og hennes jordnærhet, hun husket hennes verktøy og hennes fingerferdighet og kunne fortelle om de gode brødene hun bakte. Freja Jaffke som lenge satt og lyttet sa etter en stund:» akkurat dette er det du skal bringe inn i din barnehage». Som sagt så gjort!

På www.iaswece.org ligger mer utførlig informasjon om IASWECEs arbeid.

Utenfor barnehageporten

Vi finner det vanskelig å definere adferd i barnehagen som mobbing. Men opplevelsen hos barn som utsettes for utestegning, krenkende ord og handlinger er like vond om vi kaller det mobbing eller ikke.

Kollegiet i Haugtussa har hatt "mobbing" på dagsorden. Vi kaller det ikke mobbing, men plaging eller erting. Kjennetegn kan være – slåing, dytting og lugging-erting, bli ledd av, kalt dumme ting – ødelegger og gjem-mer ting for hverandre – ute-stegning.

I en slik situasjon er det en som gjør eller sier noe av dette mot den andre. Men er det villet eller bevisst? Her er det vel forskjell på alderen. Diskusjonen gikk. Vi ble vel enige om at dette er en del av den naturlige utprøving.

På den mottagende siden tar barna dette veldig forskjellig. Noen bryr seg ikke, mens andre er veldig sårbare. Det er vel også spørsmål om den som plager, oppfatter dette.

Vi må være obs på barna og se etter tegn som blir mer innsluttet-virker mer slitent og trett-er sint og adgressiv hjemme-er rastløs og urolig-søker lite kontakt med andre barn-har problemer med å spise og sove-gråter mer enn før

Strategier vi diskuterte var å si fra om hva som ikke er akseptabel adferd, men kanskje på tomannshånd med en som plager, for ikke å gjøre saken større enn den er.

En annen strategi er å prøve å snu situasjonen ved å ufarliggjøre den. Samtidig som vi tar vare på både den aktive og den som blir lei seg.

Hilsen *Margrete Wiig*
Styrer i Haugtussa Ås

Maskulinisering av barndommen

Det har blitt et dogme at familie, barnehage og skole femininiseres. Kanskje er maskulinisering en større trussel.

-Det er forbøffende samsvar mellom fedrenes inntog i det nære livet og invasjonen av instrumentelle tenkemåter i barns hverdag, sier Per Are Løkke, spesialist i klinisk barne- og ungdomspsykologi.

Rigide skjema for å oppnå mestring og måloppnåelse har allerede blitt en stor del av barnas liv. Kontakt er ikke lenger nøkkelordet for barneoppdragelsen, fortsetter han.

Mestring og omsorg

-Det er forskjell på å mestre omsorg og å gi omsorg. Å mestre omsorg handler om å delta i isolerte aktiviteter, som for eksempel å lage mat, skifte bleier eller gå tur. Å gi omsorg handler derimot om å sette seg selv til side, om å være tilgjengelig for barnets behov, natt som dag.

Det handler om kontinuerlig å se, høre og gi rom til barnet utover den aktive omsorgsdelen. Omsorg er noe annet enn den behovstilfredstillelsen barn i dag fores med.

Menneskebarnet

-Omsorg møter menneskebarnet med tålmodighet, tillit og undring i sine vekstprosesser. Barna trenger rom til lek og fri utfoldelse, før deres adferd og ferdigheter blir målt og oppstykket i enkeltdeler.

Med adferdssentrerte metoder som fokuserer på ferdigheter, symptomer, sykdommer eller dysfunksjoner, er det ikke vanskelig å forutsi at disse tenkemåtene vil skape en epidemi av barn som føler seg verdiløse og utmattede av feil og mangler.

Omsorg beskytter

barnets emosjonelle senter. Et barn trenger selvsagt å utvikle sine prestasjonsevner, men først og fremst må det utvikle sitt følelsesliv, sin identitet og sitt samspill med verden. Til syvende og sist er det nemlig ikke hva du gjør, men den du er, som er det viktigste. Undring er slik sett viktigere enn mestring, opplevelser viktigere enn konkurranser, evnen til å erfare og tenke selv viktigere enn skoleflinkhet, mottagelighet og følsomhet viktigere enn selvhendelse og aktivitet. Og det er viktigere å utvikle et sinn som er i stand til å takle livets universelle drama enn å bli flink på enkelt-områder. Når mennesket møter motgang, noe det garantert vil gjøre flere ganger gjennom sitt liv, er det her ressursene hentes fra.

Kanskje er det ikke slik at barna i dag først og fremst er truet av femininisering, men av maskulinisering. Kanskje er mestringsideologien og utslettelsen av omsorgspråket enda en seier for mannssamfunnet, avslutter han.

Barn som mestrer – og ikke mestrer

Mari Pettersvold og Solveig Østrem

Sara er en viljesterk jente på tre år. Når hun ikke får det som hun vil, blir hun sint. Barnehagen vil gjennomføre en systematisk kartlegging av Saras sosiale kompetanse. Hun får også tilbud om å delta i et program for sinnekontrolltrening. Foreldrene ønsker at Sara får hjelp, og takker ja til det som tilbys. Det de ikke vet, er at "hjelpen" innebærer at det samles sensitive opplysninger om datteren uten garanti om at juridiske føringer om personvern blir fulgt. De tenker ikke over at skjemaet som viser hva Sara ikke mestrer, danner et bilde av henne som vil bli lagret i årevis. De vet heller ikke at noen tjener gode penger på å "hjelp" flest mulig helt vanlige treåringer som Sara.

I boka *Mestrer, mestrer ikke. Jakten på det normale barnet* presenterer vi kartleggingsverktøy og pedagogiske programmer som mange kommuner pålegger barnehagene å bruke. De dreier seg om språkkartlegging og språkstimulering, matematikk og sosial kompetanse. Det bemerkelsesverdige er at alle verktøyene, også de som utgir seg for å måle barns språk og matematikkforståelse, handler mer om å følge regler og innordne seg bestemte sosiale konvensjoner.

Skjemaene vi har sett på, forteller at hvis Sara er en normal treåring, kan hun sitte i ro på plassen sin, leke uten å avbryte andre, kle på seg selv og dekke på bordet. Hun skal kunne vise følelser, men ikke så mye at det går utover andre. Barn skal ifølge skjemaene være selvstendige, renslige og enkle å ha med å gjøre. Barn skal kunne dele med andre, rydde på plass leker, følge instruksjoner, kle på seg i riktig rekkefølge og ha et bevisst forhold til faste rutiner. De skal kunne konsentrere seg om en aktivitet, men ikke bli så opptatt av noe at de ikke "takler overganger" og villig rydder opp etter seg når de har lekt.

Det samme mønsteret går igjen i alle de kartleggingsskjemaene vi har sett på: Man leter etter et "normalt barn". Men rammene for hva som er normalt, er så trange at et hvilket som helst barn risikerer å bli definert som avviker. Det er lett å få merkelappen "mestrer ikke".

Kartleggingsmateriell brukes for å finne ut hva barn mangler, mens standardiserte programmer brukes for å rette opp mangler og feil. Typisk for programmene er at de er utviklet langt unna norske barnehager. De er opprinnelige rettet mot barn og ungdom med store atferdsproblemer, ag-

"I norske kommuner foregår det daglig en "jakt" på det normale barnet. Jakten har store omkostninger."

gressiv atferd tilhørighet til kriminelt belastete miljøer. Et av programmene, ART, er utviklet i amerikanske ungdomsfengsler.

Til tross for grundig oversettelsesarbeid og forsøk på tilpasning til vanlige småbarn, skinner angsten for det utagerende barnet som ikke passer inn, gjennom. Det som legitimerer programmene, er at de hevdes å fungere forebyggende. Undervisningsopplegg for å trene sosial kompetanse, slik at et barn som Sara blir mindre sint, blir nærmest framstilt som vaksine mot vold og kriminalitet.

At programmene holder det de lover, garanteres ved at det vises til studier der effekten av programmene er målt. Vi har imidlertid gått programmene og effektstudiene etter i sømmene. Da viser det seg at de som har undersøkt om programmene virker, også er direkte involvert i utvikling og salg av programmene. Der uavhengige forskere har studert effekten av tilsvarende programmer som tilbys i skolen, er konklusjonen at de ikke virker. Et godt læringsmiljø skapes ikke gjennom programmer.

I norske kommuner foregår det daglig en "jakt" på det normale barnet. Jakten har store omkostninger. I iveren etter å lage standardiserte løsninger for alle barnehager, har det utviklet seg en standard for hva et normalt barn er. Skjemaene åpner ikke for forskjellighet og ulik utvikling, premissene for hva som er normalt for barn er utviklet av eksperter utenfor barnehagen. Loven om personopplysninger brytes i iveren etter å kartlegge barnehagebarn. Sensitive opplysninger samles i stor skala uten de forbehold loven angir. Det vil si at barns personvern ofres til fordel for politikernes iver etter å iverksette tiltak i tråd med en politikk for "tidlig innsats". Der hvor Datatilsynet har blitt gjort oppmerksom på hva som foregår, har lovbrudd blitt avdekket. Dette har skjedd i flere kommuner, blant annet i Oslo.

Det er relativt vanskelig å finne faglig støtte til den politiske ideen om å kart-

legge alle barn. Fagpersoner som har markert seg som tilhengere av kartlegging gjennom standardiserte verktøy, er selv produsenter av slike verktøy. Det ligger følgelig både faglig prestisje og økonomisk vinning i at deres materiell blir brukt i flest mulig kommuner, og på flest mulig barn. Likevel er det disse fagpersonene myndighetene søker råd hos når de ønsker å gi faglig legitimitet til politiske vedtak om å kartlegge alle barn.

Private og offentlige aktører har gode inntekter på salg av kurs og materiell til kommuner og barnehager. Søk i skatteklistene viser at flere av dem som står bak de mest brukte kartleggingsverktøyene, har hatt en markant økning i sin personlige inntekt i perioden 2006 til 2009. For enkelte dreier det seg om en fordobling av både inntekt og formue. Alt dette er det lagt til rette for fra politisk hold. Verktøy og programmer betales fra allerede slunkne kommunekasser.

I kommunale planer for kvalitet i barnehagen framstilles generell bruk av kartleggingsverktøy og programmer nærmest som kvalitetsindikatorer. Politikere på høyre- og venstresiden ønsker å vite "hvor barna står" med hver sine begrunnelser. Der høyrestyrte kommuner vil ha målbare resultater for å vinne konkurransen om å ha landets beste barnehage, vil venstresiden identifisere potensielle tapere for å vite hvor tiltakene skal settes inn.

Sara trenger ikke ALLE MED, TRAS eller ART. Hun har det beste utgangspunktet hun kan få. Hun har foreldre og førskolelærere som ser at det kan være gode grunner til at hun blir sint, og som sammen kan finne gode løsninger. De kan gjøre problemet mindre, og ikke større. En forutsetning er at førskolelærerne gis tillit og ansvar, slik at de kan arbeide i samsvar med barnehagens formål og verdier.

Denne kronikken ble publisert i Dagbladet 15. mars 2012.

ÅRSTIDSBORD

DEL 1

Isolde Hofstad

bilde: <http://eventyrbarna.wordpress.com>

Dette er første del av en artikkel som ble publisert i Ariadne i 1996. Andre og siste del kommer i Årstidsbrevets neste nummer.

Temaet - Årstidsbord - handler om tiden og om bilder, og den innflytelse begge kan ha på det voksende mennesket.

I våre barnehager er årstidsbordet en del av den pedagogiske metoden, men også ungdom og voksne mennesker kan ha glede og nytte av denne nymotens "bord-skikk".

BILDENE

Bilder spiller en viktig rolle i våre liv. Vi suges til dem, vi trenger dem, vi elsker bilder. Bilder fra fotografier, aviser, ukeblad, fra TV, bilder i filmer og reklame påvirker oss ustanselig med en sann flom av inntrykk. Kvaliteten kan det være så som så med, og virkningen er vi ikke bestandig helt klar over.

Men vi ser bildene alle sammen, store og små, om vi vil eller ikke, øyet bare fanger dem inn. Når det gjelder små barn har jeg ved mange anledninger tenkt: "Nei, - at hun/han skulle se dette her akkurat nå!" Utfra barnets vesen eller utfra det utviklingstrinnet det sto i, eller med hensyn til en aktuell hendelse som hadde gått forut, var jeg sikker på at dette bildet nå kom til å forvrengte, forvanske eller til og med umuliggjøre barnets sanne forståelse av verden, eller at det foregrep et langt senere bevissthetsnivå og dermed virket nedbrytende.

Det førte f. eks. til en rystende opplevelse for en 6-åring, da han fant en bok med kunstreproduksjoner i foreldrenes bokhylle.

Et av bildene var en av Grünewalds malerier av den korsfestede Kristus, med sprikende fingre og de to fortvilte skikkelsene nedenfor, en grusom scene, full av smerte.

utpust.

"Hvert åndedrag
gavner oss dobbelt
til både
Å innånde,
utånde luft
er en nåde.
Det ene presser,
det annet befrir
så rik er den rytme
tilværelsen gir.
Du, takke Gud når han presser deg ned
og når han gir deg tilværelsens fred."

(J.W.Goethe i dansk/norsk oversettelse)

Vi har langt på vei emansipert oss fra vår natur-avhengighet og gjennom det mistet vår naturgitte livsrytme. Glemte er det vi i eldre tider ennå visste om hvordan rytmene i kosmos influerer vårt jordiske liv, og at vi engang tok hensyn til det, i vår religion og kultur.

Våre forfedre visste f.eks. når månen sto i riktig posisjon for at rotfrukter eller grønneplanter skulle såes, og fruktbarhetsguder og -gudinner var alltid månegudinner.

Månen som beveger hav, beveger også væskestrømmene i våre legemer i en jevn rytme.

Vi lever i en 7-dagers rytme. Hvorfor ble denne rytmen innført, først hos menneskene i orienten og så hos grekerne og romerne, omtrent samtidig med vår nye tidsregning? Den gang ble ukedagene tilordnet planetgudene man tilba, pluss sol og måne.

Søndag - sol, sunday
mandag - måne, Mo(o)ntag, lundi - la luna
tirsdag - mars, mardi, Ty's dag, krigsguden Ty
onsdag - merkur, mercredi, guden Odin's dag
torsdag - jupiter, jeudi, guden Tor's dag
fredag - venus, vendredi, gudinnen Freia
eller Frøy's dag
lørdag - saturn,aturday

År etter år gjentar naturens kretsløp seg, men solen står aldri akkurat på samme plass som året før når det er vårjevndøgn f.eks. Den vandrer gjennom alle stjernebildene og kommer bare nesten helt frem. I løpet av 72 år forskyver denne konstellasjonen seg om en grad. I løpet av 2160 år har solen liksom baklengs gjennomløpt et helt dyrekretsbilde, og det tar hele 25 920 år før solen helt nøyaktig kommer til å stå på samme sted i stjernebildet fiskene som den gjorde i begynnelsen av vår tidsregning. Stjernetydere i gammel tid kalte dette for et platonsk verdensår.

Dette er en lang rytme!

En litt kortere rytme bruker vi når vi puster.

Men når man regner med at et menneske tar i gjennomsnitt 18 åndedrag i løpet av et minutt, så kan man finne ut at det i løpet av en dag tar nettopp 25 920 åndedrag!

TID OG BILDE

Nå vil vi med fornyet oppmerksomhet prøve å lese av tiden på det vi ser hende i naturen rundt oss og på det vi føler i oss. Når det gjelder årstidsbordet er dette nettopp et bilde på tiden, slik den stadig forvandler seg, visualisert gjennom representanter fra jord, vann, luft og ild i videste forstand. Ikke bare naturens tilstand billedliggjøres, men også menneskets forhold til den. I løpet av året lever mennesket med i årsløpet, også grunnet sin individualitet og kultur. Delvis gir det seg hen til det som skjer, delvis distanserer det seg, delvis strever det i motsatt retning. Alderstrinnet bordet er laget for, og den person som formgir elementene på det, vil avgjøre hvordan det til enhver tid ser ut.

Når det gjelder årsløpets kvaliteter har Rudolf Steiner skjenket oss innholdsrike bilder om de åndelige veseners aktiviteter i løpet av jordens årlige åndedrag, innåndningen om høsten helt frem til Jul, og utåndningen når solen har snudd, utover våren og inn i sommerhalvåret. Disse bildene er mektige og ved å beskjeftige oss med dem, kan vi litt etter litt erfare hvilke kilder til forståelse og livskraft de representerer i våre liv.

Det vi selv opplever av årstidene i naturen, og det vi forstår av sammenhenger mellom dem og den kulturen vi lever i, kan gi oss inspirasjon til selv å utforme våre bilder av hendelsesforløpet.

"Bordet" kan være en vinduskarm, en kommode, et kistelokk, et sted i et felles rom, som er godt synlig for alle som har noe der å gjøre. Da blir det mulig at den atmosfæren stedet sprer rundt seg kan gjøre inntrykk på barnet hver gang det får øye på det. Samtidig må det være plassert litt avsides slik at det inviterer til nøyere iakttagelse. Barnet må kunne stå der uforstyrret, få god tid til å og drømme seg bort i det det ser, bli ett med det.

For å billedliggjøre f. eks. elementærvesnes tilnærming og tilbakekomst fra kosmos, idet jordsjelen ånder inn om høsten, prøver vi å personifisere dem. Vi må finne jordånd,-ild-

varme, luft-lys- skikkelser i form av kongled-verger, sommerfuglalver, og blomsterfeer, som kan representere Gnomer, Sylver, Undiner og Ildånder.

Figurene på årstidsbordet kan lages av naturens frukter og grønnsaker, kvister, stein eller kongler, eller syes av tøy som små duk-skikkelser. Gjennom fortellinger og eventyr blir bildet av kornband, nøtter, grønnsaker, frukt, blomster og insekter ytterligere belivet og fordypet.

Elsa Beskow, Jakob Streit Ursula Burkhard og Ida Bohatta for eksempel, har skrevet/tegnet mye fint som kan gi oss og barna et livfullt bilde av disse elementærvesnesenes gjøren og laden. Hvis vi som ikke har "sett" dem, vil gi dem et ansikt, er antydningens kunst på sin plass, både ved verbale formidlingsforsøk og ved materiell fremstilling.

Når det er høsttakkefest vil vi se på årstidsbordet med takknemlighet og glede over alle de vakre jordens frukter som modnet for oss, også i år. Ursula Burkhard beskriver på en ytterst inntrykksfull måte hvordan "Karlik" elsker de vakre grønnsaksfargene og -formene, hvordan han danser og jublende feirer fester. Ved å beskrive hva dvergen gjør eller sier, kan barna få en opplevelse av dens vesensart.

Slik kan en gravedverg ha store hender og grønne øyne, fordi han tenker på alt det grønne som skal vokse på den andre siden av jorden gjennom hans henders arbeid. Når frøene er kommet ned under jorden sovner han sammen med dem og kan ikke komme gjennom isskorpen opp på jorden igjen før den er smeltet. En lysdverg, som har lanterne og lyser for de andre der nede kan ha et stort hode i forhold til kroppen, strålende øyne i samme farge som krystallampen han lyser med. Vandredvergen har overdimensjonerte føtter, han vandrer stadig omkring og besøker mange "menneskesteder" for å lære dem å kjenne og for å lære av dem.

Senere vil årstidsbordet forandre seg dit hen at prosessen av kraftstrømmen ned mot jorden og inn i jorden billedliggjøres gjennom frøbarna som legger seg til å sove, Moder Jord som dekker dem til med mose, gjennom små dyr som samler forråd til vinteren, og andre som finner seg et sted å sove.

Når snøen legger seg i form av et hvitt tøy-stykke over det hele, er all ytre aktivitet kom-

met til ro. Etterhvert troner Kong Vinter blant kalde krystaller og regjerer sammen med snø-dronningen, Ismannen eller Onkel Rimfrost.

Til våren dukker Kone Tø opp for å berede jorden til prinsesse Vårs ankomst.

Livskreftenes bevegelse på våren går oppover mot lyset. Gnomer og rotnisser som er så glad i det de arbeider med, hjelper alle de små dyrene under jordskorpen til å våkne og ser til at frøene spirer ordentlig, vasker røtter, og graver i jorden for å få den lett og luftig så alle plantene kan gro opp. Trærne får hjelp til å sende sine livssaft oppover i stammen og ut i alle grenene, der knoppene lengselsfullt venter på å kunne brite.

Fra frøbarn og Moder Jord, fra de første hestehovene og snøklokkene vider aktiviteten seg ut oppover via bier og humler, sommerfugler og fugler, St.Hansormer og alle slags flyvende insekter. Billedliggjort på årstidsbordet følger vi også her den ytre naturs gang.

For barna kan alle ting ennå snakke med hverandre, og ved å fremstille naturen som vesensaktig føler barnet sin indre billedverden bekreftet. I denne alderen arbeider vi med kvalitetene av det å trekke seg sammen og det å utvide seg.

ELEMENTENE

Vi karakteriserer tilstanden om vinteren f. eks. med strengere former, rette linjer, vakre krystaller, klare, kalde farver, med det faste, tunge, materien, altså elementet **jord**.

Våren blir bildet for **vannets** livgivende kraft. Is og snø løser seg opp, smelter og renner i strie strømmer og metter jorden med fuktighet. Tusenvis av små frø besinner seg på hva de vil bli, stadig nye former vokser frem. Planter strekker seg og vil opp, opp mot den lyse himmelen.

Sommeren har lette lyse farver, et yrende liv høyt over jorden. All aktivitet foregår i **luft-elementet**. Med fest og dans er bildet gitt for jordens og himmelens møte i kosmos.

Og så vender elementæråndene tilbake til jorden for å "utfolde sine hemmelighetsfulle aktiviteter i jordens skjød..." (R. Steiner).

Vekster knytter seg i frødannelse, varmen konsentreres i modne frukters sødme, lyset i strålende farver som flammer opp i landska-

pet; det er høst.

Høststormene feier over landet og varsler kampen mellom lyset og mørket, mellom godt og ondt, mellom liv og død.

På høsten og på våren, når elementær-vesnene oppholder seg i menneskehøyde på sin vei ut i kosmos eller tilbake til jorden er vi mest oppmerksom på naturen. De lar seg kraftig fornemme når de passerer vår sfære, og vi kan følge følelsesmessig med i deres bevegelser.

Men når høsten skrider frem og dødsprosessen i naturen tiltar, når trærne har trukket sine safter ned i rotsystemet og all den fargesprakende herlighet viker for grå, regntunge, mørke og kalde dager, da vil vi ikke følge med lenger ned.

Nå stiller vi opp et bilde av Erkeengelen Mikael eller St. Georg på årstidsbordet. Vi vil sammen med han kjempe mot mørket, mot dragen. Vår sjel skal ikke henfalle til depresjoner og død, men øve mot-stand. Farven på årstidsbordet skifter fra varme gyldne orangerød-brun-toner til rødt. Flammesverdet og dragen som vokter over sine jordiske skatter, blir bildet for det nye årstidsbordet. I den kristne middelalderkultur og også i nyere, fortrinnsvis steinerpedagogisk litteratur, finnes det sagn og fortellinger i mange variasjoner over dette tema, som støtter og utdyper den billedlige fremstillingen.

For førskolebarnet holder vi dette bildet i en litt nøktern, ikke-dramatisert form, og ikoner som fremstiller temaet egner seg godt. Hovedvekten kan legges på St. Mikael, den mektige erkeengel som beskytter oss mot mørke krefter.

Det å være modig er en sjelsegenskap som barna ikke vet så mye om ennå, vi øver den i vers og små skuespill for å kunne kjenne igjen den følelsen når vi en dag trenger den.

De små barn har ikke noe kjennskap til det onde. De har ikke erfart det ennå, hverken inne i seg selv eller i sin omverden.

Derfor er varsomhet på sin plass. For dem er det fint å henlede oppmerksomheten på stjernehimmelem, der nye stjerner tennes og stjerneskudd kan komme ned til oss.

Ber foreldrene stille krav

I følge Trine Jonassen i barnehage.no (30-08-2012) er dagens barnehagesituasjon nedslående lesning. Nedbemanning, kutt i vikarbruk, manglende førskolelærere, deling av styrere og innkvartering av flere barn på et stadig mindre areal, har gjort at Utdanningsforbundet har sett seg nødt til å utarbeide en sjekkliste for foreldre.

Utdanningsforbundet vil at foreldrene skal bli mer kritiske til tilbudet i barnehagen. Både når det gjelder innhold og kompetanse. Mange av punktene går på areal og antall ansatte per barn. Men det er også konkrete punkter som går på det faglige og pedagogiske innholdet.

Her er Utdanningsforbundets sjekkliste for en god barnehage:

- Sjekk at det er minst en tredjedel som er utdannet førskolelærere blant de ansatte. Det er kravet i dag.

Utdanningsforbundet mener at en barnehage hvor man ikke får nok personale til å oppfylle lovens krav om pedagognorm ikke kan kalles en barnehage, men barnehagetilsyn. En barnehage er en pedagogisk virksomhet, og det stilles krav til pedagogisk utdanning. Utdanningsforbundet mener andelen førskolelærere bør bli høyere på sikt.

- Sjekk at barnehagen har en styrer som daglig er til stede i barnehagen.

I august i fjor kom "Veileder om kravene til pedagogisk bemanning i barnehageloven med forskrifter". I punkt 2.4.1 stilles det "krav om at hver barnehage skal ha en styrer med ansvar for den pedagogiske og administrative ledelsen av barnehagen". Det gir åpning for at man

i særlige tilfeller kan organisere det annerledes, men "En slik samordning skal ikke føre til reduksjon av styrerressursen for den enkelte barnehage".

- Sjekk at det er minst tre voksne per 14-18 barn over tre år, og en voksen per tre-fire barn under tre år.

- Sjekk at barnehagen bruker vikarer ved sykdom, slik at det til enhver tid er tilstrekkelig bemanning. For mange barn og for få voksne medfører at personalet ikke har tid til annet enn å se etter at ingen skader seg, og at primære omsorgsoppgaver som stell og ernæring blir gitt. For å kunne følge opp hvert enkelt barns dannelse, utvikling og læring krever det at personalet har nok tid. Med for eksempel to av tre på jobb, er det ikke mulig å jobbe i små grupper eller følge opp hvert enkelt barn.

- Sjekk at barna har stort nok inne- og uteareal. For barn over tre år skal det være minst 4 kvadratmeter inne, 5,3 kvadratmeter inne for barn under tre år. Utearealet skal være rundt seks ganger så stort som innearealet.

- Sjekk at barnehagen stimulerer til språkutvikling.

- Sjekk at barnehagen har en god plan for overgangen barnehage-skole.

- Sjekk at barnehagen har nok leker og utstyr til lek, bygging, tegning og maling.

- Sjekk at barnehagen kontrollerer at den oppfyller sikkerhetskravene til det fysiske miljøet.

- Sjekk at maksprisen ikke overstiger 2330 kroner, matpenger kan avtales på toppen av dette.

NISSESTREKER

Nissen var så fin en mann, så rare kunster kunne han:

Han kunne neie og bukke.

Han kunne rosene plukke.

Nissen var så fin en mann, så rare kunster kunne han:

Han kunne garnet nøste.

Han kunne barnet trøste.

Nissen var så fin en mann, så rare kunster kunne han:

Han kunne barnet bysse.

Han kunne klemme og kysse.

Lek i ringen:

Lag en enkel melodi til og bevegelser som følger teksten

- finn på nye vers!!!

Om St. Martin

Fra høsten og frem til Jul opplever vi ulike gester av kjærligheten ved de vesener vi forærer og feirer i denne tid. Med Mikael farer en storm av åndelig kjærlighetskraft over verden. Innerst i vårt jeg- vesen føler vi oss kallet til å ta avgjørelser og til å stille oss ved hans side, tenkende og med idealistisk hengivelse i vår vilje. Vi skal ikke bønnfalle han, men vi skal være hans forbunds-felle. På den spirituelle oppdragelsens stråler farer han inn i sivilisasjonens mørke rom.

St. Martin beveger våre sjeler, han som deler kappen med sin bror, som drar til kamp uten våpen, i forreste linje. Medlidenhet og kjærlighet blander seg hos han med strenghet ovenfor seg selv. Hans kjærlighet er håndgripelig aktiv, og blir ikke bare hengende i medlidenhet og følelser.

Den kjærligheten som blir en forberedelse til Jul gjennom St. Nikolaus kommer til barna via stjernene, og kan siden oppleves i stallen og ved krybben, som fysisk – vesensaktig i hjertet.

Som en ekstra velsignelse ligger også minnedagene om de døde, i november, i denne tiden, som om vår kjærlighet til de døde og deres kjærlighet til oss skal bekreftes. Ånd, sjel og legeme har andel i kjærlighetens hemmeligheter, oppstigende til himmelen og inkarnerende på jorden.

egen -viljes- kraft blir vekket - Mikaeli !

vårt egenvesen utvikler seg i det daglige livet - St. Martin

åndsløst tennes i den slik forberedte sjel - Jul

Bassenheim, Kirche, Martinsrelief des Naumburger Meisters, 13. Jh.

St. Martinsfesten ligger akkurat midt imellom Mikaeli og Jul.

Martin var sønn av en romersk offiser. Han ble født i en tid da hedendommen sluknet under kristendommens fremmarsj, og opplevde denne overgangen i sitt eget liv. Som tolvåring tilsluttet han seg et kristent samfunn, mot sine foreldres vilje, og lot seg lære opp i troen. Mot sin vilje ble han slått til ridder når han var 15 år. Scenen ved porten til Amiens hendte når han var 18, og natten etter hadde han drømmen som lot han forstå at denne fattigmannen, som hadde fått halvparten av hans kappe, var Kristus.

Det gav utslaget til at han lot seg døpe. Han hadde allerede tidligere forberedt seg på det:

”Han bisto de som var syke, hjalp de nødlidende, gav mat til de sultne, kledde de nakne og beholdt bare det

nødvendigste for dagliglivet, av det han fikk i lønn, for seg selv.”

Denne beskrivelsen av hva som foregikk i Martins sjel og det som vistes i hans handlinger speiles i de mange maleriene som ble laget i de følgende århundredene. Alltid bøyer han hodet i ydmykhet eller bøyer seg helt ned til tiggeren, selv om han bærer fornemme klær. Hesten hans fremstilles nesten alltid i bevegelse fremover. Denne bevegelse blir hemmet av det at Martin vender seg bakover til det nødlidende menneske. Den romerske, militære kappen blir forvandlet i en innhyllende gest av barmhjertighet.

Den hvite hesten Martin rider på står som symbol på gudommen, som ulike folk så i sammenheng med solen.. Det hvite var lysets, renhetens og uskyldens farve. Som rytter på en slik hest fremstilles den som har temmet sjelens drifter og kan tøyse dem.

Når kontrakten i det militære hadde løpt ut, sluttet han i hæren. Han holdt ut så lenge av hensyn til sin mester, som berømmer ham for det.

Når det like etterpå kom til krig vegret han våpentjeneste. Keiseren trodde ikke på hans motiver og kalte han for feig. Da sa Martin at han gjerne kunne stille seg foran fienden neste dag, i forreste rekke, men uten sverd, og kjempe i kristi navn. Når så fienden overgav seg neste morgen tilskrev man denne uventete seier den hellige Martin.

Også etter sin død utøvet Martin en sterk virkning på menneskene. Rundt hans gravferd slynger seg fortellinger om undere og virkninger av hans legende krefter. Han ble skytspatron for mange ulike folkegrupper og laug.

Utdrag fra ”Die kleine Reihe” nr. 10 – Sankt Martin - utgitt av IVW 1995

Oversatt av Isolde Hofstad

Bilde: Yasmeen Amina Olya. Lånt fra Gateways.

Planten og steinen

Det var en gang en liten plante som vokste på en eng ved en stor skog. Den var alltid trist. Da Gud hadde skapt den ga han den hverken navn eller blomster. Noen ganger om sommeren strakte den seg så kraftig mot solen at den trodde at den plutselig bar blomster, men om kvelden merket den at intet var forandret, og så ble den like trist igjen fordi den tenkte at den aldri skulle få bære vakre blomster og frukter slik de andre plantene gjorde.

Like ved planten bodde en liten stein, helt rund og glatt var den. "Hvorfor er du alltid så trist? Kan du ikke glede deg slik som jeg gjør, når solen skinner og får meg til å blinke eller når regnet får meg til å skifte farge?", spurte den.

"Nei", sa planten, "jeg er ikke en stein, du kan nok ikke forstå, jeg er trist fordi jeg ikke bærer blomster og fordi ingen noen gang har gitt meg et navn."

"Hvis du vil kan jeg gjerne bli din venn for bedre å kunne forstå deg," sa steinen.

"Det vil jeg gjerne," svarte planten. Den lille steinen ble mer og mer glad i planten, og også han begynte å sørge fordi den ikke hadde noe navn og fordi den ikke fikk blomster.

En dag kom det et forferdelig regnvær, det var høst og vannet silte i strie strømmer og rev den lille steinen med seg. Den trillet og trillet stadig videre, og plutselig gled den ned i et dypt hull, som gikk helt inn i jordens indre der dverger og nisser bor. Først var den litt forvirret, men så begynte den å se seg rundt og da befant den seg midt i blant dvergene. Men så kom den til å tenke på den lille planten og den ble meget sorgfull. En munter rød dverg la merke til steinen og spurte: "Lille stein, hvorfor er du alltid så trist?" "Jeg gråter fordi den lille planten gråter," sa steinen. "Og hvorfor gråter den?", spurte dvergen. "Fordi den ikke bærer blomster og fordi ingen har gitt den navn", svarte steinen. "Å", sa den lille dvergen, "det forstår jeg". Og så ble den også trist, den sørget fordi steinen og planten sørget.

Ofte når dvergen var ute i skog og mark, kom han på den triste historien og satte seg til å gråte på en sopp eller på en stubbe. En gammel mann som bodde i skogen, nærmet seg dvergen. Det var en eneboer - en hellig mann, han hadde øyne slik at han kunne se både alver og dverger. "Hvorfor gråter du slik lillemann", sa vismannen. "Jeg gråter over min venn, den lille runde steinen." Og hva er i veien med din venn da?" spurte vismannen. "Jo, den gråter over sin venn planten som verken har blomster eller navn," forklarte dvergen.

"Vel", sa vismannen, "siden du gråter for den lille planten, så skal jeg prøve å hjelpe deg. Jeg vil gå helt oppå fjellet for å være nærmere Gud og hans engler, og så vil jeg snakke med Ham. Kom igjen i morgen!"

Neste dag møtte vismannen dvergen med et stort smil og sa: "Løp så fort du kan til den lille steinen og fortell ham den gode nyheten. Gud har utsett den lille planten til en hel spesiell oppgave som ingen andre planter noen gang har hatt. Den skal blomstre midt i den kalde vinternatten når andre planter verken har blad eller blomst. Den skal bli delaktig i et stort under. Dvergen takket vismannen og løp hjem til den lille steinen. Begge to gikk sammen for å finne den lille planten. De fant den og bestemte seg til å bli ved dens side. Den lille steinen elsket den lille planten, og den røde dvergen passet og stelte den, ga den vann og spadde opp jorden rundt den. Litt etter litt fikk den små knopper -

Og så kom årets lengste natt. En stor og vakker ukjent stjerne skinte og blinket på himmelen. Den berørte den lille planten med sine stråler og de skjønneste hvite blomster sprang ut.

"Jeg vil gå til denne stjernen", sa planten.

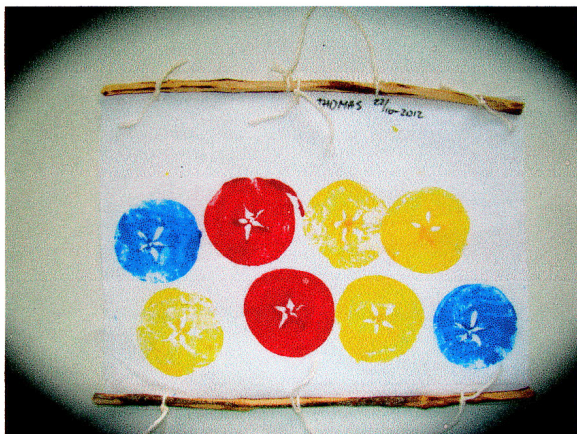
Den lille røde dvergen tok den og bar den og også den lille runde steinen, og sammen gikk de mot stjernen.

De kom til stallen hvor Jesusbarnet lå - og de beundret det.

Maria strakte hånden ut mot blomsten og sa:

"Kom nærmere lille Julerose!"

EPLEHØST I STJERNEØYE

I Stjerneøye barnehage i Ålesund har vi latt oss inspirere av fortellingene fra forrige årstidsbrev:

"Hvordan eplet fikk en stjerne" og "Epletreet".

Eva i barnehagen har et epletre i hagen som har gitt oss mange epler.

For første gang har vi laget stofftrykkbilder på lerret der vi har brukt epler og blader til å trykke med.

Vi synes de ble så fine at vi fikk lyst til å vise dem til andre.

Barna er flinke til å tove ull og i høst har vi laget epler og hengt de i ei grein på avdelingen.

På avdeling Snehvit (3 til 6 år) har vi fortalt fortellingene i eventyrstunden og blitt fascinert av stjerna i eplet som vi har vist etter fortellingen.

Epler kan jo brukes til så mangt, gode å spise slik de er, og når vi har masse epler har vi laget eplemos og eplekake.

I ringen har vi i høst sunget sanger om eplet.

Og snart er det tid for adventspiralen og da lager vi hull i epler og setter små lys i dem, som vi setter i spiralen.

Vi ønsker dere alle en fin førjulstid.

Eva og Ines

*Inni et lite eple der ser
det vakker ut.
Der er det fem små stuer
som i et riktig hus.*

*To kjerner små og brune
er i hver stue lagt.
Der ligger de og drømmer
om solens stråleprakt.*

*De drømmer enda mer, en
vakker drøm det er
Om hvordan de vil henge
på julens kjære tre.*

Fra Barnemunn i Stjerneglimt.

Gutt 4 år:

Ute i dukkehuset har vi et lite koppesett. En liten skål har vært borte lenge, men plutselig en dag står den på bordet der inne igjen. Da utbryter gutten: "Det er sånn at når man slutter å tenke på ting, så kommer de tilbake igjen! Det er litt rart, ikke sant?!"

Jente 4 år:

Jenta sier til den voksne: "Er du barn? Eller er du ungdom? Du er i hvert fall ikke baby, for du har streker i ansiktet der, og der og der."

Gutt 5 år:

"Tenk om vi var tusenbein da! Da hadde det ikke gjort noe om vi brekka et bein da! Siden vi hadde så mange liksom...."

Jente 5 år:

Det er kommet mye vann på gulvet ved toalettene og den voksne utbryter: "Hvor i all verden kommer alt det vannet fra?" Jente: "Ikke vet jeg, men melka kommer i hvert fall fra kua"

Gutt, 5år:

Flere av guttene har bygget et romskip av planker. Når romskipet er ferdig, sier gutten: "Romvesener bor oppi himmelen! Vi ser røyken etter dem når de flakser der oppe!"

Jente, 4 1/2 år:

Det er fredag og vi har stekt grove pannekaker ute på bålet. Mens vi koser oss ved måltidet, sier jenta: "På sola er det skikkelig varmt, asså! Der er det så varmt at vi kan lage pannekaker UTEN bål!!!"

Ta deg tid

(en gammel irsk bønn)

Ta deg tid til arbeide
- det er prisen for fremgang i livet

Ta deg tid til å tenke
- det er kilden til makt

Ta deg tid til å leke
- det er hemmeligheten ved evig ungdom

Ta deg tid til å lese
- det er grunnøaget for visdom

Ta deg tid til å være vennlig
- det er vein til lykke

Ta deg tid til å drømme
- så spenner du en stjerne for din vogn

Ta deg tid til å elkse og bli elsket
- det er gudenes privilegium

Ta deg tid til å se deg omkring
- dagen er for kort til å være egenkjærlig

Ta deg tid til å le
- det er musikk for sjelen

**Foredragene fra det
internasjonale
steinerbarnehagestevnet
2012 i Dornach
kan nå kjøpes.**

Hovedforedragene fra
stevnet 2012 i Dornach
er nå utgitt på engelsk.

De kan bestilles fra
Steinerbarnehageforbundet
i Nord-Amerika (WECAN).
Den utgitte foredragsrekken
koster \$ 12,-. Frakt tilkommer.
Bestilles fra
info@waldorfearlychildhood.org

**HANNOVERSTEVNET,
PINSE 2013,
18-21 mai.**

**Stevnet vil foregå
på tysk, engelsk,
fransk og russisk
(og andre språk, etter behov).**

**Tema for stevnet er
"The Education of the Will".
Forberedelseslitteratur er
fjerde foredrag i
"Almen menneskekunnskap"
av Rudolf Steiner.**

**Foredragsholdere:
Wolfgang Held,
Claus-Peter Röh,
René Madeleyn,
Birgit Krohmer,
Marcel de Leuw.**

**Enkelte av IASWECEs
rådsmedlemmer
vil ha
arbeidsgrupper
på stevnet.**

**INFORMASJON
OG REGISTRERING
(fra begynnelsen av januar 2013):
www.pfingsttagung.info**

STEINERHØYSKOLEN | OSLO
RUDOLF STEINER UNIVERSITY COLLEGE

STEINERPEDAGOGISK UTDANNING

Et aktivt valg for framtiden

- Lærerutdanning (180 stp)
- Studieår i billedkunstfag (60 stp)
- Etter- og videreutdanning
- Førskolelærerutdanning (180 stp)
- Mastergrad (120 stp)

www.rshoyskolen.no

www.eventyrbarna.no

*Nettbutikk med leker inspirert av
Waldorfpedagogikken, med bruk av
naturlige materialer som tre, ull,
bomull og silke. Vi har også bøker,
hobbyartikler og mye annet.*

*Vi vil med våre leker inspirere barnet
til lek og kreativitet. Velkommen!*

www.eventyrbarna.no
post@eventyrbarna.no

Kalender

januar		
uke 4	Småbarnespedagogikk ved Eldbjørg Gjessing Paulsen	www.rshoyskolen.no kurs@rshoyskolen.no
mars		
uke 11	Flerkulturell barnehage ved Mari Rise Knutsen	www.rshoyskolen.no kurs@rshoyskolen.no
14-15	Årsmøte i Steinerbarnehageforbundet Berle	www.steinerbarnehagene.no
april		
uke 15	Barn med spesielle behov ved Bente Edlund	www.rshoyskolen.no kurs@rshoyskolen.no
19-21	Barnehagestevnet i Trondheim	www.barnehagestevnet2013.com
mai		
uke 18	Barn med spesielle behov ved Bente Edlund	www.rshoyskolen.no kurs@rshoyskolen.no
18-21	Hannoverstevnet, Pinse 2013	www.pfingsttagung.info
uke 21	Barn med spesielle behov ved Bente Edlund	www.rshoyskolen.no kurs@rshoyskolen.no

bilde: Bjørg Lobben Røed

I England, Nord-Amerika, Australia og Syd-Afrika har steinerbarnehageforbundene hvert sitt engelskspråklige medlemsblad. Disse tidsskriftene inneholder artikler og reportasjer fra arbeidet med steinerpedagogikk verden over.

For å bestille eller abonnere på tidsskriftene kontakt:

Kindling (earlyyearsnews@aol.com),
Gateways (<http://store.waldorfearlychildhood.org/gateways-newsletter.html>),
The Beating Drum (admin@beatingdrum.co.za),
Star Weavings (www.avenuesforchange.com.au).

Kontaktinformasjon for
steinerbarnehagene
og steinerskolene i Norge fins på
www.steinerskolen.no
www.steinerbarnehagene.no

B ECONOMIQUE

Returadresse:
Årstidsbrevet,
Thorstadvegen 6,
2609 Lillehammer.